

CARTILE

SATEANULUI ROMANU.

DESCÉPTA-TE ROMANE!

Cartea III.

Martiu.

An. X.—1885.

Romanc'a la Plevn'a.

*Luni trecura de cându Plevn'a de crestini e'mpresurata:
De-atati morti si-atat'a sânge e tierin'a imbuibata.
In câtu vâile ce-acum'a incungiura pe vrașmasi
Sémena cu nisce rane, rane-adûnci de uriasi.*

*Plevn'a-i strinsa fârà mila de romanele armate,
Cá 'ntr'unu brâu de pepturi pline de vointi ne'nduplicate.*

*Dorobantii stându de paza spre dușmani au ochii loru;
In diori inse cá o radia o femeia din poporu,
Se arata, si își ride de-a primejdiei urgie,
Câ-ci venè se-si véda soçiulu ce se lupta'n batalie,
Mândru-i soçiu, cá si stejarulu, pironitu e 'n loculu seu;*

— *Ea s'apropie de densulu; Unu micu pruncu, unu puiu*
[de leu,

*Tiène'n braçiele-i muncite, si cu dragu asié-i vorbesce:
— „Fetulu mamei, ast'ai Plevn'a unde Turculu stapênesce,
Turculu, ce pamêntulu nostru a câlcatu si-a jefuitu,
Si de rele si maceluri lumea 'ntréga a 'ngrozitu;
Tiène minte fetulu mamei, câtu vei fi se tiéi, tu, m.nte,
Câ-ci ti-a datu ursi'a dîle cá se vedi pe alu teu parinte,
Ce hranitu de-a lui credintia, si de alu tierei s'ale doru,
Adi sdrobescce capulu fiarei ce-a facutu atâtu omoru.*

In a mea copilarie, mam'a desu me spariase;

— *„Vine Turculu!“ dîceá dens'a si sêntiám fiori in óse,*

*Mi se 'nfricosiá gandirea, a mea inima 'nghetiá,
Si in gaura de sierpe cautámu locu a intrá;
Si cá mine toti Romanii, 'nu sciáu sermanii, unde
Pacea loru si copilasii si-a loru bunuri a-si ascunde.
Ajunsesè a fi Turculu unu síru lungu de vijelii,
Ce goniáu din viéti'a nóstra si traiu linu si veselii;
Turcu 'n suflète atat'a insuflase îngrozire,
Cà totu omulu ciasulu mortii 'lu-acceptá cu multiemire.*

*Dar' acum'a, fetulu mamei, s'au schimbatu acele vremi,
A trecutu a spaimèi nópte, n'ai de ce se te mai temì;
Adi, Romanii suntu de sórte hotariti la alta viétia;
Noi acum la Turci ne ducemu si de spaima ei inghiatia.*

*Tiène minte aste vremuri ce abiá s'au pomenitu;
Se vedi tiér'a si-a t'a lege si càminulu isbavitu
Prin Romani? Chiar' gandu-acest'a greu erá se 'lu dorésca;
Domnedieu unu visu mai mare nu poteá se ne 'mplinésca.*

*Tiène minte fetulu mamei, cà la sinu-'mi te-am laptatu,
Langa tunuri incarcate; cà 'n resbóie, te-am purtatu,
Si stropitu ai fostu de sânge; cà pe chipu-ti stralucira,
Fulgere ce scaparase armele cându se ciocnira;
Cà in fumu de prafu de pusca ai dormitu, tu somnulu teu.*

*Tiène minte cà ranitii rabdandu chinulu crudu si greu,
Fericiti eráu cà tierei detori'a loru platíse;*

Tiène minte cum Romanii vitejesce resboise;

*Tiène minte pe-alu teu tata cum aici te-a ospetatu;
Cà 'ntre morti si printre glóntie, dulce elu te-a sarutátu:
Cà luptá pentru moşie, pentru noi si-alu nostru nume,
Si invétia de la dinsulu, cà sêmtâri câtu voru fi 'n lume,*

*Cea mai scumpa detorie care-a fostu, e si va fi;
Este tiér'a t'a se aperi pentru tiéra-a te jertfi."*

CANDIANO POPESCU.

Mariór'a.

— Novela poporala. —

(Urmare.)

II.

— Ia uite drag'a mea ce mai parece cólea 'n fruntea jocului, gandesci cà-su făcuti unulu pèntru altulu, — dícea lelea Vochitia catra bab'a Nuti'a, privindu hor'a ce se învèrtiá in mediuloculu satului.

— Hm, hm, respunde Nuti'a, uitându-se cu luare amente la cei ce jucáu in hora; frumósa parece, frumósa parece! Mariór'a-i de minune, uite pre dí ce merge i totu mai mândra si mai blânda, ér' Vasilie Morariulu s'a facutu barbatu voinicu. Ferice de fat'a ce si-o alege.

— Ci cà dóra se vorbesce cà ar' luá pre Mariór'a cea frumósa, pre fét'a lui Mosiu Tom'a, ce te mai faci cà nu scí Nutio draga! si díci cà ferice de fét'a ce si-o alege!

— Nu sciu ce-o fi pâna la urma. Lumea-i schimbatóre si apoi scí un'a, vorb'a ce'a: „de dorulu bogatului, luáiu fét'a dracului.“ Mosiu Tom'a a fostu odata, acum'a-i betrânu, si seracu, nu póte ingiestrá fét'a. Candu erám eu in vremea mea, éca asia nevésta tenera, cá de doi ani maritata, cându i viéti'a mai dulce, atunci dieu nu sciu cine mai erá in satulu nostru cá Mosiu Tom'a. Avea doi dragi de fetiori, de-á dragulu te uitái la ei. Si traiá bab'a lui mosiu Tom'a si Mariór'a erá in fasia. Prin curtea lui Mosiu Tom'a se 'nvèrtiá 8 boi cu 2 cara. Si erá gazda si vediutu Mosiu Tom'a, cà-ci scí draga vaz'a vine dupa avutíe, apoi vorb'a ce'a: „Pe seracu in nevoi crude, numai Domnulu 'lu aude.“ Déca esci seracu nu te baga neme 'n séma. Atunci se fi fostu Marióra de maritatu, apoi credu si eu cà Vasilie Morariulu ar' fi fostu farmecatu, dar' acum ce se dícu: fét'a-i frumósa — dar' bine scíi cà avere nu-i cá 'n palma.

— Ia lasa-te Nutio, nu se uita toti la avere. Ia de pilda barbatulu mieu, m'a luatú fora nici o giestre, dar' am lucratu, am muncitu, am tiênutu la cas'a nóstra, si vedi cà

avemu cu ce traí. Din potriva scí pe fét'a lui Stanu gazdă-
culu care-o capetatu siese boi, dar' n'a fostu dragoste 'ntre
ea si barbatulu seu, — acum'a vedi 'su lipiti pamentului.
Eu credu că Vasilie se tiene de vorb'a vechia: — „Nevast'a
cu minte buna, e barbatului cununa.“

Erá o hora mândra si frumósa ace'a ce se jucá in Sal-
ceni. Mariór'a cum am' vediutu din vorbele lelei Vochitia si
a babei Nuti'a jucá de mâna cu Vasilie Morariulu. Pâna la
hora nu s'a intélritu inca de cându cu marturisirea lui Va-
silie. Tóta lumea priveá la ei. Bene dícea bab'a Nuti'a:
„frumósa parece.“

Vasilie priviá la Mariór'a cu ochii lui negrii scaldati
in lacrimi. Ea erá asia de frumósa încátu Vasilie tremurá
că plopulu, gândindu-se că póte se o piarda cumv'a. Apoi
strîngêndu-o la sinu cu dragu, o invêrtiá asiá câtu abia se
atingeáu de pamêntu; si in midiloculu acestei hore mândre
Vasilie descântá:

Frundia verde érb'a cresce,
Dorulu lelei me topeşce;
Frundia verde érb'a 'nspica,
Dorulu lelei reu me strica;
Ventulu sufla érb'a scóla,
Dorulu lelei me omóra;
Vêntulu sufla érb'a culca,
Dorulu lelei me usuca.

La acestu descântecu respunsé Florea Marcului din celu-
alaltu capu alu horei.

De s'ar' luá numai dragi —
N'ar mai fi in codrii fagi,
Dar' se iáu si cei uríti
Déca-'su fagii gramaditi.

Mariór'a se sêmtî cuprinsa de unu fiору ascultându des-
cânteculu lui Florea. Acestu descântecu î-i aduceá amente
că póte se se intórca lucrulu cu Vasilie alu ei, si se o pa-
rasésca luându pre alt'a. Ce viétia ar' avé ea atunci? Ea
strinse pe Vasilie cum erá imbraşciata cu elu in hora, ér'
Vasilie gâci ce se petrece in sufletulu tenerei copile, si-i

sioptí plinu de fericire: „A mea, a mea Marióra pâna la mórte!“

Se facù séra. Pre uliti'a cea mare mergeáu doi teneri de mâna. Erá Vasilie, petreceá pre Mariór'a. Au ajunsu pâna lînga fîntân'a, unde Vasilie marturisi Mariórei dorulu seu. Aici Mariór'a se oprí: Se facù palida la façia cá o mórta si 'si oprí resuflarea, prinse de amendóue mânile pre Vasilie, se uità in ochii lui, si cu unu glasu cá din fundulu momentului, i dîse acestea: „Vasilie aici la fîntan'a ast'a mi-ai spusu tu cà me iubesci, si me vréi de soçia. Ai dîsu cá se fîu buna cu tene si se te iubescu. Io-su buna Vasilie si te iubescu din tóta inim'a. Am spusu si tatii totu ce mi-ai dîsu, si tat'a a dîsu cà esci omu bunu. Vasilie 'mi esci dragu cá ochii, iute asiu murí déca ai vrea tu, scí cum dîce-ai „Rótele morii miele 'su tari, o scrîșnitura buna, apoi puçinu sînge pre apa, si bucati de omu mortu“ ... si totulu va fi gat'a. Asia voiu face io, de me vei lasá tu pre mine Vasilie!

— Draga Marióra! Tu esci flórea mea, stéu'a mea, viéti'a mea. Tu vei fí a mea cà-ci asiá voiesce Ddieu. 'Mi esci draga cá sufletulu din mine. Fericirea t'a e fericirea mea, necasulu teu e mórtea mea. Voiu vení la Mosiu Tom'a i voiu spune cá 'mi esci draga ne vomu cununá si vomu fí cei mai fericiti ómeni din Salceni.

La acestea cuvente Mariór'a rosí. 'Si plecà fruntea, suspinà odata si dîse: Dee Ddieu se fia asiá, si cu acestea intinse fruntea ei senina iubitolui spre sarutare. Vasilie in culmea fericirei atinse cu buzele lui acést'a frunte curata de fetióra, apoi isbucni in unu juramentu infricosiatu:

„De nu vei fí a mea Mariór'a, se piara trupulu meu, sfarmatu de rótele morei miele!“

— Nópte buna Vasilie dîse apoi Mariór'a dispar-tîndu-se:

— Nópte buna dulce Marióra! respunse Vasilie privindu in urm'a ei cu dragu si doru, pâna ce o pierdù din vedere.

— Ai fostu la hora Marióra draga, dîse Mosiu Tom'a Mariórei, cându intrá in curte.

— Am fostu tata. Si-a fostu frumósa hor'a astadi.

— Bine, bine drag'a tatei, grigiesce se nu joci prea multu, nu fí nice odata prea voiósa, si nu te 'ncrede in fetiori. — Cu acestea Mosiu Tom'a 'si aprinse pip'a ér' Marióra intrà in casa.

„Si nu te 'ncrede in fetiori!“ dîceá Mariór'a, dupa ce s'a asediatu in patu si nu poteá dormí Ast'a trebuie se insemne cev'a. Óre scie cev'a tat'a de Vasilie?... Dar' nu, Vasilie e atátu de bunu si me iubescé. „Mi esci draga cá sufletulu!“ mi-a dîsu elu. Nu, ast'a a fostu o vorba éca asia cá altele multe ce le dîce omulu. Mi-ar' spune mie tat'a déca ar' fí cev'a..... Vai! multu trebuie se suferé cine are pre cinev'a dragu cum 'lu amu io pre elu. Si ast'a numai elu mi-a facutu-o. Cátu erám eu de liniscita cu tatuc'a. Sér'a i puneámu mamaliguti'a pre mésa, mánkámu amendoi, 'mi povesteá de mam'a si de fratii miei, si apoi me culcám si adormiám indata. Acum'a nu mai potu... Si nu sciu ce se fía ast'a, inchidu ochii si somnulu fuge.

Amu uitatu lumea intréga, si numai elu e pururea in gándulu meu. O Vasilie! Vasilie! de ai scí tu câtu suferu eu pentru tine. Eu credu cá tu me iubesci, da verb'a ce'a a tatei „nu te increde in fetiori!“ Ce feliu de vorba e ace'a? Tu esci acel'a in care se nu me incredu? O! suntu tare nenorocita. La acestea din urma cuvinte pleópele Mariórei se lasara pre ochii ei, buzele i se strinsera, resuflarea ei incepu a fi lina... Ea adormise.

Mosiu Tom'a stá pre gánduri pre patulu seu din siopru si tragéndu la fumu de tutunu din pip'a s'a. Câte-odata elatiná capulu si inchideá ochii. Erá muncitu de nesce gánduri mari. Si óre la ce se gándiá Mosiu Tom'a? — Elu nu aveá decátu pre Mariór'a, o casutia, sioprulu sub care dormia si trei bucatiele de paméntu. Mariór'a, erá sanatósa si mândra cá o flóre, cas'a in buna réndueala, dupa cum póte fí la unu omu seracu si paménturile ce biata avea eráu chiar' a lui neincârcate cu nici o detoria. Avea Mosiu Tom'a ce avea si erá lucru mare, cà-ci de cându cu mórtea fetio-

rilor si a iubitei s'ale soții inca n'a fostu asiá de ne-
sиту, asia de tristu.

Seraculu de mene, se gandiá Mosiu Tom'a, nu mi-a
fostu destulu necasurile, cu cari m'a batutu Ddieu pâna
acum, trebuia se mai vina si ast'a. — Dar' nu, Mariór'a
nu-i de vina. Ea-i buna si blânda. N'ar' fi trebuitu Vasilie
se o neliniscésca, se-i fi datu pace, ea serman'a 'si cautá de
lucru ei, cá si biata mama-s'a, Ddieu se o ierte! care
erá bene cu tóta lumea, 'si lucrá lucrulu, si nu nelinisceá
pre neme. Asia a fostu tóta viti'a mea, dar' bagsam'a lumea-i
mestecata. Vomu vedé inse ce v'a mai aduce ceasulu si no-
roculu, dar' de ar' scí Mariór'a ce se intempla pâna-ee ea
dórme liniscita, dieu mi-asiu pierde-o si prea ea. Eu scíu
câta dragoste are ea catra Vasilie, si e sêmtítóre cá
biata mama-s'a. O! nu e bene se fia omulu asia sêmtítóriu!
Dar' ce se faci, vorb'a ce'a „Domnedieu cum i-a placutu, si
bunu si reu a facutu.“ Unii 'su mai sêmtítóri, altii mai
nesêmtítóri.

— — — BCU Cluj / Central University Library Cluj — — —

III.

In mediuloculu ulitiei celei mari din Salceni este o
casa cu patru feresti catra drumu. Curtea e inchisa cu
zîdu. Unu porumbariu in mediuloculu curtiei servece de
adapostu porumbiloru in vremi urîte. Mai in fundulu curtiei
se redica nesce grașduri mari de pétra si o siura in care
se vedu patru cara si o carutia.

Stapénulu acestor'a Vlasie bocotanulu e omu bunu la
inima, benevoitóriu cu tóta lumea si ajutatóriu de seraci.
E bogatu, dar' seraculu nu merge nemângaiatu dela elu
cându e elu acasa.

Cându Vlasie bocotanulu inse nu-i acasa, se schimba
tréb'a. Lelea Vutia femeia lui e tóta focu si pârgiolu. Nu
intra nici unu seracu in casa se nu strige pre elu cá din
gur'a sierpiloru, ba cá-i harnicu se-si câscige pít'a,
ba cá umbla se traésca cu insielatiunea, si alte câte scie
numai lelea Vutia. Cu unu cuventu e aspra la vorba si la

FRATELE RECONVALESCENTU.

DINTRE BUCURIILE COPILAREI.

fapta lelea Vutia. Ómenii spunu dar' ace'a nu-i de crediutu, cà chiar' si Vlasie trebue se plece capulu adese inaintea muierei. Nu-i vorba necasuri vînu, cà-ci chiar' cá ângerii nu potu traí ómenii si-apoi linisce si odichna vecînica nu poti aflá nicairea, cà-ci vorb'a ce'a: „Muiere muta barbatu surdu ducu viétia cá in raiu.“ Apoi haru Dlui, Vlasie bocotanulu aude bine si lelea Vutia are o gura cá o cetera. Dar' necasurile din casa trecu si Vlasie remane totu bocotanulu, ér' lelea Vutia, totu cea de-ântâia femeia in satu dupa preutés'a.

Un'a o nécasiesce inse pre lelea Vutia, Preutés'a, ce a venitu de curundu in Sâlceni nu é nici pre departe cá lelea preutés'a, femeia parintelui Avisalonu, pre care Ddieu se-lu ierte. Nu-i vorba sí dómn'a Lucreti'a i-muiere de tréba, dar' i prea mare dómna, nu se dà in vorbe mai verde, mai făçisiu, cu lelea Vutia, si apoi lelea Vutia vrea se fia prietina cu preutés'a.

„Dela capu se impute pescele!“ diceá odata lelea Vutia unei pretine a ei. Pop'a-i de vina, cà preutés'a totu se-ar' mai lasá dupa perulu nostru, dar' pop'a-i omu amarnicu.

Destulu atât'a, cà lelei Vutia i placeá se fie mai mare in satu, mai mare acasa. Dicea adese lui Vlasie bocotanulu: „De n'asiu fi eu, scie Ddieu ce s'ar' alege de voi.“ Vlasie plécá capulu si nu diceá nemicu, ar' fi vorbitu, dar' nu aveau cu cine, si apoi vorb'a ce'a: „Muierea rea siagura 'si dà palme si-'si bate capulu de pareti.“

Erá inse cinev'a de care ascultá si lelea Vuti'a sí si Vlasie. Acestu cinev'a erá Domnic'a. Nu-i vorba, si pre Domnic'a o luá aspru câte odata lelea Vutia, dar' cându copil'a asia desmierdata cum erá se uitá la muma-s'a cu lacrimile in ochi, atunci lelea Vutia erá in stare se restórne lumea numai se-i implinésca dorulu. Si cum se nu? cându numai Domnic'a erá singurulu ei copilu?!

Tótá dragostea ce poteá nutri in sufletulu ei, erá numai a Domnicei. Chiar' Vlasie barbatulu ei erá nemica in anim'a lelei Vutia făçia de copil'a ei. Si erá mândra Domnic'a.

Avea pèrulu galbenu, façi'a alba, ochii albastrii, si erá dragalasia cá o dína. Semêná inse cu mumas'a la natura. Erá cá m sburdálnica si ce 'si puneá în gându trebuia se se implinésca ori pieria lumea.

Multi petitori a avutu Domnic'a, desí erá numai de 18 ani, cá-ci vorb'a ce'a: Cându voru fi la midilocu banii nu se mai intréba anii. "Lelea Vutia nu vrea se-si dee odorulu dela casa cu sil'a, si Domnic'a nu s'a dusu cá-ci nu i-a placutu de nime.

Póte alege díceaú ómenii din Salceni cá-ci are ce-i trebue, si apoi „grâu se fia, paseri s'aduna" — dar' nu sciáu ei cá Domnic'a nu se ducea cá nu vrea, cá nu-i placeá de nime ori cá cel'a de care-i placeá ei n'o place pre ea cu tóta avuti'a ei.

Vorb'a s'a facutu si apoi „de unde nu-i focu nu ese fumu" — si vorb'a erá cá Vasilie Morariulu a cerutu pre Mariór'a cea frumósa si cá acusi ómenii au se véda o mirésa cum nu s'a mai vediutu in Salceni.

Lelea Vutia torcea la lâna cându cumatr'a Sanzâiana, o vecina, intra in casa. Domnic'a erá cu hainele la spalatu.

— Scii cev'a lele Vutia. Unu lucru mare, dar' sciu cá scii. Vasilie Morariulu a cerutu pre Mariór'a lui Mosiu Tom'a.

— Du-te nu mai povestí, díse lelea Vutia cu glasu schimbatu, sí de unde-ai auditu rogu-te vestea ast'a?

— Fetiorulu meu a fostu la móra asta nópte si Vasilie i-a spusu totulu. Nu-i vorba, i frumósa parecehe. Fetioru trufasiu î-i Vasilie, si mândra si blânda féta e Mariór'a.

— Lelea Vutia inse se pareá cá-si pierde cumpetulu. Numai erá Vuti'a vorbitóre, si pareá cá se gandesce.

— Ddieu se le ajute, respunsè dupa o vreme indelungata Vuti'a, dar' atât'a reutate se vedeá in glasulu cu care a dísu acestea cuvente, in câtu cumatr'a Sanzâian'a se infiorà.

Apoi mai schimbara câteva vorbe amendoua pâna ce cumatr'a Sanzâian'a 'si luà remasu bunu, aducându-si amente cá si-a lasatu mamalig'a la focu si póte se cure.

Dupa ce s'a dusu Sanzâian'a si a remasu lelea Vutia singura nu aveá astemperu. Umblá prin casa, tocmiá tiolulu pre patu se stee mai bene, apoi luá blidulu de pre blidariu si-lu puneá pre vatra, puneá clescele si vatrariulu pre masa, apoi vedeá cá a facutu reu, se intorceá si ér' le puneá tóte la locu. Cu o vorba se vedé cá erá nacajita lelea Vutia. Slugile nu eráu a casa cá-ci si-ar' fí versatu foculu pre ei.

Si déca erá nacajita lelea Vutia, si aveá de ce se fie. Aveá unu bujoru de fata, si fat'a ast'a nu placeá far' numai pre Vasilie Morariulu. La neme in lume n'a spus'o acést'a Domnic'a fora numai la mama-s'a. Dar' destulu a fostu atat'a. Lelea Vutia a asceptatu pre Vasilie se vîna se céra pre Domnic'a. Dar' cum se vede erá in satu o flóre mai frumósa inca cá Domnic'a, mai blânda si mai asiediata, desî erá mai seraca.

In dîu'a urmatóre dela vestea primita, lelea Vutia povestiá cu Mosiu Tom'a sub siopronulu acestui'a. — Mosiu Tomo! díceá lelea Vutia catra tatalu Mariórei — scí un'a? D-t'a si fat'a d-t'ale vreti se mancati fericirea Domnicei mele, vreti se-i faceti díle triste, vreti cu unu cuventu se ne faceti se nu ne ticnéscá de viétia.

Pâna aici a dîsu lelea Vuti'a, mai departe nu, càci vedeá cá a pornitu reu vorb'a ce aveá se spue lui Mosiu Tom'a. — Mosiu Tom'a ó privi cu receala dar' plinu de amaratiune, si-i response linu si asiediatu.

Scii ce Vutio! esci mai tenera cá mine, nu pricepi inca lumea, si pentru ace'a te iertu, pentru vorbele ce mi-ai dîsu. Intreaba ómenii din Salceni, déca Mosiu Tom'a a avutu vreodata de gându se strice ticnél'a din cas'a ómeniloru Si apoi invinuiesti pre Mariór'a, dar' ace'a copila cum se póta stricá casci d.-tale? Credeme Vutio cá nu te pricepu, nu scíu ce vrei se díci. Imi vorbesci de Domnic'a, fat'a d-t'ale. Ddieu se-o tiéna, e copila buna si nevinovata, nu-i voiesce nemenea reulu. Ce vrei dara dela mene. Spune-mi verde făçisíu, cá-ci scí romanc'a spune totu ce are la inima, se scíu pricin'a ce te-a adusu la cas'a mea.

Apoi daca-i asia tréb'a se-ti spunu chiar' dreptu, díse lelea Vutia cu façi'a galbena, si cu buze tremuratóre, dar'

inmuiata prin vorbele si uitatur'a lui Mosiu Tom'a : — Uite d-t'a scí bene cà nóua ni-o datu Ddieu totu ce trebue la o casa. Noi avemu pamenturi multe, boi multi, cái frumosi, tóte, cu unu cuventu tóte. Ne-a datu Ddieu inse si o féta pre Domnic'a. D-t'a nu scíi câtu mi-e de draga mie Domnic'a. Mi-asíu dá sufletulu pentru ea si pentru binele ei, audi, sufletulu. Si acést'a féta e nenorocita. Mariór'a d-t'ale, î-i iá dragutiulu, i iá pre Vasílie Morarinlu care e singurulu omu ce-lu place in lumea intréga. Ast'a-i pricin'a pentru care am venitu la d-t'a Mosiu Tomo. Se dîci dar' Mariórei se alunge pre Vasílie, si atunci Vasílie va fí alu Domnicei miele si noi remanemu ómeni pre pace.

Hei Vutio! dîse Mosiu Tom'a, scí vorb'a ce'a : „Femei'a-i totu femeia.“ Au credi tu cà eu nu iubescu cá sufletulu pre Mariór'a mea? Au credi cà numai tu iubesci pre Domnic'a t'a? Cum ti-ai pune tu sufletulu pentru Domnic'a, si io l'asiu pune de 10 ori pentru Mariór'a, de s'ar' cere. Tu dîci cà Domnic'a iubescce pre Vasílie, dar' déca si Mariór'a 'lu iubescce? Poti tu poruncí dragostei se taca in inim'a unei fete mari? Reu pasíu ai facutu Vutio, cà ai venitu la mine pentru tréb'a ast'a, mai bine 'mi dái pace.

Lelea Vutia se facù galbena cá o mórta, priví cu mânia acestu capu albu si de ar' fí avutu potere l'ar' fí sdrobitu de stélpíi sioprului, sub care se aflá povestindu. Ea n'a mai dîsu nici alba nici négra, ci deschidiendu portiti'a esí tóta para si focu.

Acestea tóte sau intemlatu numai cu vre-o dóua ceasuri inainte de a sosí Mariór'a dela jocu. Éta pricin'a pentru care Mosiu Tom'a erá necajitu in sér'a ace'a si pentru ce a dîsu catra Mariór'a vorbele : „Nu fí nici odata prea voíosa si nu te increde in fetiori.

(Va urmá.)

Despre cultivarea pomilor.

Tocmai se apropie tîmpulu acestoru lucrări economice, deci credemu că vomu face bunu serviciu economiloru nostri, daca ne ocupamu chiar' de acést'a tema, culésa din lucrările cele mai nóua in acésta materia.

Loculu in care vremu se plantamu pomi, trebuie se jaca câtu se póte in façi'a sórelui, si se fia liberu de mœcirle, bãlti, petrissiu, si lutu galbenu, care nu suferè ap'a.

Punctele, la cari voîmu se sàdimu pomii trebuie se le insemnamu cu pociumpi.

Departarea de la unu pomu la celualaltu trebuie se fia asiá de mare, in câtu clómbele (crengile) loru se nu se atinga, neci cându voru fi in cea mai puternica desvoltare a loru, pentru cá aerulu se póta totu-de-a-un'a amblá intre pomi si sórele se póta influintiá asupr'a fie-carui pomu. Nucii sè se sadésca celu puçinu de 15 metri; merii, perii, si ciresii de 12 metri; prunii, visinii de 5 pâna in 6 metri departati unulu de altulu. Pentru a întrebuintiá si mai bine pamentulu gradinii, este cu scopu a sàdí intre doi pomi de-o viétia mai îndelungata si de-o desvoltare mai puternica, d. e. intre doi nuci séu meri, — cari suntu in departare de 15 metri sàditi unulu de altulu, — unu prunu, visînu séu apricosu, cu unu cuventu, unu pomu de-o viétia mai scurta si de-o desvoltare mai slaba, care pomu apoi, colo dupa 40 séu 60 de ani, cându nuculu are trebuintia de mai multu spaçiu pentru estinderea s'a, si fara de-ace'a móre séu trebuie delaturatu.

Observarea acestoru departari, precum si a liniei óble a sirurilor de pomi, se recomênda cu totu adinsulu, mai cu séma pentru cá pamentulu dintre acesti pomi se póte întrebuintiá cá agru séu cá fênatiu, si se inaintéza binefacutoriulu curentu liberu alu aerului.

De-odata cu statorirea loçuriloru pentru pomi trebuie se se puna temeiu si pentru drumurile de comunicatiune pre loculu întregu, cari pentru transportulu gunoiului alu apei, alu fructeloru s a. suntu fórte folositóre si de lipsa.

Daca tóte aceste s'au indeplinitu, si s'au facutu si plânările de lipsa si s'au stêrpite tufisiurile, atunci ar' urmá pregatirea pamântului pentru saparea grópeloru séu a gâuriloru pentru sâdirea pomiloru.

Daca pamentulu e petrosu si greu, gropile au se se sape afundu si largu, in totu casulu de 2 metri afunde si de 2 metri large, éra pamântulu scosu din partea de susu a gropii se se puna deosebitu de celu scosu din partea de josu a gropii.

Gropile au se stee têmpu mai indelungatu deschise; éra gropile in cari voímu primavér'a se sâdimu pomii, e bine se stee tóta érn'a deschise. Déca in aceste gropi s'ar' aretá apa statatóre, trebue se aruncâmu in ele petri séu pamântu, pentru cá pomulu de saditu se vína a stá intr'unu gurguleu. E bine se mestecâmu cu gunoiu, frundie, cenusie si altele, ba in locuri petróse acésta gunoire este chiar' de lipsa.

Inainte de a sadí pomii, trebue se ne câscigamu parii si pociumpii de lipsa. Acesti'a trebue se fie câtu se póte obli, se-i curatîmu bine de cój'a loru, si partea din ei, carea o vomu bagá in pamântu, s'o ardemu puçinelu.

Parii au se fie destulu de tari, pentru cá se póta serví scopului 5—6 ani, adeca pâna cându pomulu ajunge la poterea s'a si nu mai are trebuintia de própt'a parului, care trebue se fie bine intiepenitu in pamentu.

Pomii se sâd. scu tómn'a, cându pica frundiele pomiloru pâna cându incepe gerulu, si primavér'a cându s'a desghietiatu pamântulu pâna cându dáu ochii. Inainte de sâdire, se implânta parii si se umple gróp'a. Este de lipsa inse cá mai inainte pamântulu scosu din partea de susu a gropii se se mestece cu gunoiu, frundie, cenusia s. a. si acésta mestecatura se se puna apoi in fundulu gropii, ast'felu in câtu pamântulu scosu la sapare din fundulu gropii se ajunga de-asupr'a ei.

(Va urmá.)

Feliurimi.

Abonamente pre anulu 1885 se mai primescu la diuarele nóstre: „*Preotulu Romanu.*“ Diuariu basericescu, scolasticu si literariu. Va esî in 1. si 16. dî a lunei; si va publicá: a) articlii din sfer'a tuturor sciencieloru teologice, mai alesu inse studii pastorale, predice s. a., precum si articlii pedagogici-didactici si enciclopedici-literari. — Pretiulu de prenumeratiune pre anulu intregu e 4 fl. v. a. pentru Romani'a 10 lei. — „*Amiculu Familiei.*“ Diuariu beletristicu si literariu — cu ilustratiuni. Va aparé in $\frac{1}{13}$ si $\frac{15}{27}$ dî a lunei in numeri câte de $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ cóle cu ilustratiuni frumóse. Pretiulu de prenumeratiune pre anulu intregu e 4 fl., pentru Romani'a si strainatate 10 lei. Abonantii noi voru primí gratis totu ce a aparutu pâna acum din interesantulu romanu „*Parintele Carthausi.*“ — „*Cartile Sateanului Romanu.*“ Va esî in fie-care luna câte una carte, baremi de una cóla — cu ilustratiuni; si va publicá totu soiulu de articlii de invetiatura si petrecere pentru poporulu romanu. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e numai 1 fl. v. a. Pentru Romani'a si strainatate 3 lei noi. — *Abonantii voru primí gratis* mai multe portrete si alte icóne frumóse, — afora de ace'a 'si voru poté procurá cu diumetate pretiulu mai multe opuri aparute in Editiunea ori trecute in proprietatea nóstra. — Tóte aceste trei diuaria — cu tóte premiile si favorurile — abonate de-odata, costau pre anulu intregu numai 8 fl. v. a. pentru Romani'a 20 franci — lei noi platibili si in marce postali.

Bancnotele cele vechie de 50 fl. din 25 Augustu 1866 se primescu la tóte cassele statului si la officiele de contributiune reg. *numai pana in 31 Maiu 1885.* Din 1 Iuniu 1886 se poté plati yu acele bancnote numai la cass'a centrala de statu in Bud'apest'a. De la acestu terminu si pana la 1 Iuniu 1888 aceste bancnote se voru primí la cassele si officiele ce se voru publicá la tîmpulu seu. Dela 1 Iuniu 1888 pana la 31 Maiu 1889 vechiele bancnote de 50 fl. se voru primí numai cu concessiunea ministeriului de finantie comunu ces. si reg. dobândita prin o deosebita suplica timbrata. Dupa acestu terminu apoi acele bancnote nu se voru mai primí nici cum.

Vacile dau multu lapte déca li se da din candu in candu sementia de iuu fiérta, incepîndu, de este in potintia, cu dóue luni inainte de a fetá. — Cá vacile se deé lapte, multu tîmpu, se mulgu la prim'a fetare optu luni si diumetate.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a. Imprari'a „AUROR'A“ p. A. Todoranu 1885.